J. Prins

In memoriam Victor Emanuel Korn

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 126 (1970), no: 2, Leiden, 193-202

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

IN MEMORIAM VICTOR EMANUEL KORN

Victor Emanuel Korn, erelid van ons Instituut, werd geboren op 1 juli 1892, in Den Haag. Hij was de zoon van Adrianus Korn en van Catharina Wilhelmina Hendrika Witmer.

Als achttienjarige, in 1910, liet hij zich nadat hij de Middelbare School had doorlopen, inschrijven aan de Leidse Universiteit voor de Indische bestuursopleiding. Dat betekende, in die nu lang vervlogen tijd, een driejarige studie. Zo vinden wij zijn naam reeds in de Indische regeringsalmanak van 1914 vermeld, als staande, sinds september 1913, op de onderste trede van de ladder der oude bestuurshierarchie. Hij is dan „administratief ambtenaar” geplaatst in de afdeling Pare-Pare, een gebied aan de Westkust van Zuidelijk Celebes. Maar voor het jaar 1914 ten einde is, zendt men hem zuidelijker, naar de afdeling Makassar; dan in de naast hogere rang, aspirant controleur. Daar blijft hij heel kort; bevorderd tot de rang van controleur wordt hij overgeplaatst naar de onderafdeling Batjan, een groep kleine eilanden, pal ten Zuidwesten van Halmaheira. Batjan was van ouds een klein sultanaat, met een zeer gemengde, maar weinig talrijke bevolking.

Korn is levenslang ongehuwd gebleven, en het is altijd gebruikelijk geweest bij het goede, oude binnenlands bestuur, dat men ongehuwde ambtenaren sneller overplaatste dan gehuwde. Niettemin is het een feit, dat wij Korn pas in 1918 elders terugvinden; dan vermeldt de Regeringsalmanak hem als controleur van Tabanan, een onderafdeling van Zuid-Bali, residentie Bali en Lombok. Een jaar later is hij controleur van de onderafdeling Badung met standplaats Dènpasar, in hetzelfde gebied. Het zou nog ettelijke jaren duren, eer de zelfbesturen op Bali zouden worden hersteld, hoewel de onderafdelingen de namen van de oude vorstendommen droegen¹ en men de zoons van de vroegere

¹ Hier wordt uiteraard niet ingegaan op de nogal uiteenlopende geschiedenis der betrekkingen tussen deze vorstendommen, en in het bijzonder die van Karangasem en Gianjar met de Nederlands-Indische Regering, noch op de voorgeschiedenis van het in de vorige eeuw ten ondergegene vorstendom Mengwi.

vorsten als negara-bestuurders, hoogste inheemse functionarissen, zowel in Tabanan als in Badung terugvond. Er was niet veel meer dan een tiental jaren verlopen, sinds deze kleine Zuidbalische vorstendommen waren ingelijfd bij het rechtstreeks bestuurde gebied van het toenmalige Nederlands-Indië.

Dit eerste bestuursambtenaarschap van Korn op Bali is ongetwijfeld de belangrijkste periode uit zijn leven. Het schone land, nog zo vol van min of meer verse herinneringen aan de tijd, toen het „Gouvernement” nog niet heerste, heeft hem, meer dan enig ander gebied, waar hij geweest is of komen zou, geïnspireerd tot de verzameling van al die gegevens over het volk, zijn religie, zijn recht en zijn zeden, die hij met mogelijkheid bijeen kon brengen.

In juni 1921 verleent men hem, na bijna 8 jaar onafgebroken bestuursdienst, ziekteverlof. Een ziekteverlof, dat in het naastvolgende jaar kon worden omgezet in een studieverlof. Van de mogelijkheden, die het toen pas herziene Academische Statuut hem bood, heeft hij een zo uitnemend gebruik gemaakt, dat hij op 18 november 1924 de doctors-titel verwierf op zijn welbekende proefschrift *Het adatrecht van Bali*.

Na zijn langdurige afwezigheid uit de actieve dienst, neemt de destijds voor de ganse ambtenarij zo onmisbare Regeringsalmanak de draad weer op, en noteert, dat hij in 1926 weer op Bali is, terug in Dènpasar. Betekent Dènpasar niet „tegenover de markt”? In elk geval, hier heeft hij voor en na zijn verlof, voortdurend het gezicht op de markt des Balischen levens gehad. Ongetwijfeld heeft hij hier bijeengebracht, wat hij later gebruiken kon voor de tweede herziene druk van *Het adatrecht van Bali*, verschenen bij G. Naeff te 's-Gravenhage in 1932. Blijkens het Voorbericht van deze uitgave, verkreeg Korn voor de bezorging van dit werk een jaar verlof. Bij besluit van de Minister van Koloniën van 26 augustus 1931, no. 34, (aldus Korn) „gewerd mij de opdracht deze nieuwe bewerking samen te stellen aan de hand van de tijdens mijn bestuursfuncties op Bali verzamelde gegevens”.

Maar nu zijn wij van het relaas van Korns bestuursloopbaan afgeweken. Voor hij dit verlof kreeg, is hij nog enkele maanden, van augustus 1927 tot medio april 1928, secretaris van het gewest Bali en Lombok geweest. Van eind april 1928 tot maart 1929 is hij, als assistent-resident, in Zuid-Oost-Borneo. Ook al een opmerkelijk korte tijd. In maart 1929 vinden we hem terug als assistent-resident van de afdeling Zuid-Bali, weer in Dènpasar dus. Dan komt al spoedig de

verlofperiode, waarin de opdracht valt, omschreven in het reeds genoemde besluit van de Minister. Pas op 14 januari 1933 is hij weer terug in actieve dienst en treedt hij op als assistent-resident in Asahan. Alweer in maart 1934 evenwel is hij belast met het bestuur van de afdeling Solok, standplaats Sawahlunto, in de Padangse Bovenlanden (zoals de Nederlanders deze streek van ouds noemden). Maar nu komt er een eind aan onze opsomming van bestuursambtelijke personalia. Eind september 1936 treedt Dr. V. E. Korn op als resident van Tapanuli. Als op 23 maart 1939 zijn opvolger wordt benoemd, betekent dit, dat Korn zijn bestuursloopbaan gaat afsluiten. Van Minangkabau naar de Bataklanden. Dan terug naar Nederland, waar hij zich vestigde in zijn geboortestad, Den Haag.

Hier, in Sibolga, eindigt Korn's voorspoedige bestuursloopbaan, meer dan een kwarteeuw na zijn begin, op de in het oude koloniale rijk, in een geval als het zijne gebruikelijke wijze: eervol ontslag, met dankbetuiging voor bewezen diensten; met een residentspensioen en een „Nederlandse leeuw” naar huis. In deze ambtstijd is ontzaggelijk veel voorgevallen: de eerste wereldoorlog, de opkomst van politiek partijleven onder de Indonesische bevolking (ik noem alleen de Sarèkat Islam); enkele constitutionele hervormingen zijn tot stand gekomen, waarvan de instelling van de Volksraad de belangrijkste lijkt. Er zijn, na het einde van de eerste wereldoorlog jaren van economische voorspoed geweest, maar die zijn in de eerste helft van de jaren dertig gevolgd door de diepste economische crisis, die Zuid-Oost-Azië ooit gekend heeft. Wie in die tijd ginds geleefd en gewerkt heeft, weet hoe zwaar die jaren gedrukt hebben op de brede lagen van de Indonesische bevolking. Hij weet ook, welke speciale problemen en verantwoordelijkheden die tijd meebracht voor velen, maar in het bijzonder voor bestuursambtenaren op hoge posten. Als er na ongeveer 1936 langzaam verbetering komt, ligt de tweede wereldoorlog al duidelijk in het verschiet.

Korn sloot dan juist in die jaren van hoop op betere tijden en vrees voor een donkere toekomst, een voorspoedige ambtelijke loopbaan af. De residentsrang te bekleden was een ideaal, dat menigeen in het korps niet kon bereiken, al is het waar, dat enkele korpsgenoten in en vóór die tijd nog een paar treden hoger klommen dan hij. De scheidende resident, die de smarten, die de Japanse bezetting bracht voor brede lagen der bevolking, voor de Europese bevolkingsgroep in het bijzonder, niet van nabij behoefde te beleven, was te benijden, zijn opvolger te beklagen.

Maar wij hebben Korn niet alleen te gedenken als de toegewijde en hooggeklommen dienaar van het Nederlands-Indische Rijk, dat de wervelstormen van zijn en onze tijd niet doorstaan heeft. Bij hem hebben wij in de eerste plaats te denken aan het volk, de volkeren, zo men wil, waaronder hij verkeerd heeft. Rijken komen, rijken gaan; het volk blijft. Victor Emanuel Korn is gedurende zijn gehele ambtstijd diep geïnteresseerd geweest in de Indonesische mensenwereld.

Reeds als jong subaltern ambtenaar heeft hij daarvan blijk gegeven: zijn eerste publicatie dateert van 1917 en handelt over het belastingstelsel op Bali. Afgezien van zijn hoofdwerk, is de lijst van zijn kleinere en kleine publicaties lang. Want *Het adatrecht van Bali*, in de tweede druk uitgedijld tot meer dan 670 bladzijden tekst, is en blijft zijn hoofdwerk; er blijkt uit, dat de schrijver niet gerust heeft voor hij van practisch alles wat ooit over Bali geschreven en van Bali geweten werd, heeft kennis genomen: van hetgeen Aernout Lintgens, de gedroste schepeling, wist te verhalen tot en met wat de studies van Van der Tuuk, Liefrinck, Stutterheim en Van Stein Callenfels vastleggen. Geen voor hem toegankelijke Balische bron heeft hij verwaarloosd, zo die hem licht kon brengen over het rechtsleven van heden en verleden. Niettemin schrijft hij in zijn voorbericht:

„Een door een Westerling samengesteld boek over adatrecht is feitelijk slechts voor een klein deel eigen werk. Zo is het ook met deze „beschrijving van het Balische adatrecht gesteld. Voorzover de gegevens „niet ontleend zijn aan de literatuur — die ik poogde zo volledig mogelijk samen te vatten — zijn ze van Baliërs afkomstig. Alle berichtgevers „te noemen is ondoenlijk...”.

Het is vooral door dit grote boek, dat wij Korn als onderzoeker leren kennen. Hij wist met Indonesische mensen om te gaan als weinig anderen. Men heeft hem op Bali niet vergeten. Het is ons gebleken, dat nog in Korns laatste levensjaren jongere Balische intellectuelen, in Nederland gekomen, hem opzochten. Het was toen 36 jaar geleden, dat Korn Bali had verlaten. Natuurlijk hebben deze betrekkelijk jonge mannen hem op Bali niet persoonlijk gekend. Ze hebben van hem gehoord (lang niet altijd zijn werken gelezen) en brengen de groeten van ouderen over.

Korns werk vond al spoedig de hoge waardering der Regering. Hier-van getuigt de ministeriële opdracht van augustus 1931. Evenals het

hoofdwerk van zijn grote meester Van Vollenhoven is ook het zijne alleen toegankelijk voor wie Nederlands leest.²

Des te meer verheugend is het, dat zijn voortreffelijke dorpsmonografie Tnganan Pagringsingan, enigszins bekort, is opgenomen in de Engelse vertaalbundel: „Bali, Studies in Life, Thought and Ritual” (Selected Studies on Indonesia).

Hetzelfde gebeurde met zijn studie over priesterwijding op Bali. Overigens is alleen in het Engels gepubliceerd een opstel van zijn hand, getiteld „Past and future of Indonesian Adat Law” opgenomen in het verzamelwerk *The future of customary law in Africa* (1956).³

Maar de titel van dit laatste stuk toont aan, dat het niet alles Bali was, wat de klok sloeg. Inderdaad, de lijst van Korn's geschriften bevat naast het genoemde, nog een belangrijk aantal opstellen over Balische onderwerpen. Maar er is ook bij een verhandeling over *Mohammedaansch recht en adatrecht in Britsch- en Nederlandsch-Indië*; men vindt voorts een paar bladzijden over een Nederlands adatrechtsonderzoek in het Ceylon van de tijd van onze Oost-Indische Compagnie; enige opstellen over onderwerpen, die andere gewesten betreffen van het grote Indonesië, waar hij ooit gediend heeft. Wij noemen één over problemen der Makassaars-Boeginese samenleving, één over vragen van de Djambische historische overlevering; over een Minangkabaus onderwerp, over Bataks priesterritueel.

En dan dienen wij ons te herinneren, dat Korn naar de pen gegrepen heeft, toen, na 1945, de oude, toen al bijna een halve eeuw durende polemiek over de domeinverklaring (cum annexis!) weer opleefde door het proefschrift van Mr. 's Jacob. Hieruit blijkt zijn vurige belangstelling voor agrarische wetgeving en agrarisch recht, en zeker zijn overtuiging, dat in de koloniale agrarische wetgeving een stuk miskenning van levend volksrecht en Indonesisch rechtsbesef was gelegen.

Zijn publicaties over het recht op grond van de Papoea's in Nieuw-Guinea, uiteraard geschreven in de jaren vijftig, getuigen van diezelfde zorg voor, bekommernis om het eigen recht, ook van die primitieve bevolking.

Keren wij nog éénmaal terug naar Korn's bestuursambtenaarschap,

² Wij voor ons hebben, als secretaris van Bali en Lombok (eerst een gewest, later een „residentie” van het Gouvernement Groote Oost) ten behoeve van de revisierechtspraak, vele malen Korn's boek geraadpleegd. Helaas is de verzameling jurisprudentie, die wij met Mr. I.G.de Panetja aanlegden (een bescheiden aanvulling) in de Japanse bezettingstijd verloren gegaan.

³ Vertaling door Emile van Loo.

door hem op zo gelukkige wijze verenigd met wetenschappelijk werk. De geschiedenis van het korps der „ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur” is in feite in 1942 geëindigd; wat na 1945 geschied is, en door bestuursambtenaren gedaan is, is, van deze hoek uit gezien, naspel, boedelbereddering. Het is alweer een tamelijk ver verleden. Die geschiedenis wordt misschien nooit geschreven — zij is slechts een *aspect* van de *wordings*-geschiedenis van de staat Indonesië. Hier zij het ons vergund op te merken, dat dit korps steeds mannen van zeer uiteenlopende aanleg en ambitie omvatte. Dit gold ook voor de generatie, waartoe men Korn moet rekenen. Hij behoorde tot de helft, die in de „Buitengewesten” had te dienen, volgens de toenmalige indeling.

Java heeft hij niet gekend. Onder die bestuursambtenaren waren er, die altijd, waar zij ook kwamen, bijzondere aandacht wijdden aan wat men tegenwoordig noemt de infrastructuur: wegen, bruggen, markten, *electrificatie*, waterwerken. Vooral Sumatra heeft veel aan hen te danken. En dan waren er de financiële specialisten, gelukkig in gewesten met aanzienlijke landschapsbegrotingen (om alleen die twee „richtingen” te noemen).

Wij zouden niet gaarne beweren, dat Korn — gezien, nogmaals, zijn voorspoedige bestuursloopbaan — voor al deze uiteenlopende zaken en voor het dagelijks kantoorbedrijf, geen grote aandacht had. Toch, hoewel overeenkomstig de regel, zijn eerste ambtstitel „administratief ambtenaar” was, geloven wij, dat hij de administratie zelve niet al te zeer beminde. Een anecdote (mij omstreeks 1938 op Bali verteld) wil, dat een ietwat tyrannieke resident hem destijds geprest heeft, als gewestelijk secretaris op te treden. Korn was intussen door de goedgunstigheid van het verre departement versierd met de merkwaardige titel „assistent-resident-titulair”. Hij liet merken, wat hij ervan dacht, door op de dag van zijn aankomst, een snikhete achtermiddag, ten residentshuize op de thee te verschijnen, in groot ambtscostuum, met degen en steek. Op de vraag van de verblufte resident, wat dit te betekenen had, zou hij gezegd hebben: „Ik kom U gelukwensen met de voortreffelijke secretaris, die U hebt gekregen”. Wat hiervan zij, hij is bijzonder kort secretaris geweest.

En nu: zijn hoogleraarschap. Reeds in hetzelfde jaar van zijn terugkeer naar Nederland werd hij — bij Koninklijk Besluit van 16 oktober 1939 — benoemd tot buitengewoon hoogleraar in het adatrecht van Nederlands-Indië, zoals toen de officiële omschrijving van de leeropdracht was. Hij volgde toen professor Mr. F. D. Holleman op, die

naar Zuid-Afrika vertrok. Hij aanvaardde dit ambt met een rede over „De wetgeving der Indonesische volksgemeenschappen” op 19 januari 1940.

In 1945 werd hij gewoon hoogleraar. Als lid, en lange tijd als voorzitter van het bestuur der Adatrechtstichting heeft Korn gedurende zijn hoogleraarsstijd gezorgd voor de zo regelmatig mogelijke uitgifte van de *Adatrechtbundels*. Dit is, voorzover ons bekend, in de wereld een uniek werk, door de grote Van Vollenhoven begonnen. Dit werk werd door Korn, die een diepe verering voor Vollenhoven had, tot in de kleinste bijzonderheden precies zo aangevat en voortgezet als Van Vollenhoven het placht te doen. De laatst verschenen bundel is de XLVe en betreft Nieuw-Guinea. De postkoloniale verhoudingen met het Soekarnistische Indonesië hebben deze arbeid doen stokken.

Vele jaren lang was Korn voorts bestuurslid van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, van 1950—1952 voorzitter. Dit voorzitterschap bekleedde hij, toen het honderdjarig bestaan van het Instituut werd gevierd (2 juni 1951) met een korte herdenkingsplechtigheid. Bij deze gelegenheid hield hij een rede, waarin hij een kort overzicht gaf van de geschiedenis van de oprichting van het Instituut, zijn inkomsten, zijn werk in het verleden en van de taak, die naar Korns verwachting, in de naaste toekomst door het Instituut en zijn leden zou kunnen worden verricht.⁴

Op 1 oktober 1958 trad Korn af als hoogleraar. Ook na die datum heeft hij nog het één en ander geschreven. Zijn laatste geschrift was een *In memoriam*, gewijd aan één van zijn promovendi, ten dele zijn opvolger, Johannes Keuning (1965). Sindsdien rustte zijn pen, wat het gepubliceerde woord aangaat. Een lang werkzaam leven werd, met zijn dood, 25 juni 1969, beëindigd.

Gedurende de levenstijd van Korns generatie voltrok zich die snelle wisseling van het getij der wereldhistorie, die onder véél meer, Indonesië zelfstandig maakte. Het is de generatie, die twee wereldoorlogen bewust beleefde. Wat dit zeggen wil, zal binnenkort door die, grootgeworden na de tweede wereldoorlog, in het geheel niet meer begrepen worden.

Korns hoogleraarschap is niet in een gelukkig tijdvak gevallen. Toen hij zijn inaugurele oratie hield, was de Tweede Wereldoorlog al begonnen. Twee gevolgen had dit voor de Leidse Universiteit: zij kreeg weldra — *libertatis ergo!* — grote moeilijkheden met de Duitse bezet-

⁴ Zie deel 107, bldz. 305 e.v. van de *Bijdragen*.

ter, en langdurige sluiting der universiteit was het gevolg. Voorts werden de verbindingen met Korn's wetenschappelijk veld, Indonesië, voor een reeks van jaren verbroken (om alleen *dit* te noemen). Dan volgden de jaren van politieke crisis, die eindigden met de volledige zelfstandigheid en onafhankelijkheid van Indonesië. Bij velen van hen, die het ontstaan van een soevereine staat Indonesië als de juiste en verhoopte uitkomst van het politieke proces beschouwd hebben, heeft de wijze waarop die onafhankelijkheid tot stand kwam, en hebben de moeilijke verhoudingen, die daarna lang bleven, een zeker trauma veroorzaakt. Wij weten, dat Korn tot hen behoorde. Moeizaam bijna trachtte hij in zijn verhandeling *Oosterse visie op Westers bewind* voor zichzelf te komen tot een evenwichtig oordeel, in het bijzonder dan over het koloniale systeem. En in al die jaren was het rondom zijn leerstoel tamelijk stil geworden. Althans — dat bedoelen wij — wat het aantal studenten betreft. Het vak adatrecht verloor in het academisch onderwijs in Nederland zijn „practisch” belang. Er is in Nederland na 1950, om welke goede redenen dan ook, weinig op dit gebied gepubliceerd.

Laat dit zo zijn — het zou voor mannen als Korn een grote voldoening zijn geweest, als deze tak van wetenschap in de jaren na 1949 in Indonesië des te schoner had gebloeid. Dat heeft nog niet zo mogen zijn, alhoewel juist in deze laatste jaren nieuwe hoopgevende ontwikkelingen te zien zijn. Vooral ook, omdat nu vastgelegd is, dat het nieuwe rechtssysteem, dat Indonesië gaandeweg wil scheppen, op de grondslag van het adatrecht dient te worden opgebouwd. Welke in dit verband de grote vragen voor Indonesië zijn, heeft Korn duidelijk ingezien. Jaren geleden nu, heeft hij met instemming een uitspraak van de Amerikaanse hoogleraar Amry van den Bosch aangehaald van deze strekking: De Indonesische Regering staat voor het grote probleem, een rechtstelsel te moeten scheppen, dat aan de éne kant voorkomt, dat in het grondvlak van de Indonesische pyramide, waar alles langzaam verandert, geen schadelijke beroeringen teweeg gebracht worden; een systeem, dat aan de andere kant elastisch genoeg is om er de behoeften van de communale adatrechtsgemeenschappen op te vestigen —. Er is overigens nog een derde kant (o.i.): de eisen van modern bestuur, van het continuüm, dat het kleine verre dorp, en het afgelegen kleine eiland met de grote hoofdsteden verbindt. Evenwel, deze vragen — die zouden voeren naar het Indonesische regeringsbeleid in de jaren, verlopen sinds Korn zijn collega Van den Bosch citeerde — dienen hier te blijven rusten.

Het is niet zonder schroom, — overtuigd van onze onvolkomen objectiviteit — dat wij tenslotte trachten Korn's wetenschappelijke betekenis in een enkel woord samen te vatten. Wij zouden willen zeggen, dat met hem, wat het adatrecht aangaat, de laatste belangrijke Nederlandse leerling van Van Vollenhoven is heengegaan; één van degenen, die behoorden tot de binnenste kring van zijn discipelen. Daar alle andere belangrijke publicisten, die hiertoe behoorden — wij noemen zeer willekeurig de systematicus Ter Haar, de specialist van het Batakse rechtsleven Vergouwen, nog eerder de Borneo-kenner Mallinckrodt — hem reeds lang geleden zijn voorgegaan, komt het ons voor dat met zijn overlijden een tijdvak in de adatrechtsbeoefening is afgesloten. Wij zijn evenwel overtuigd, dat zijn betekenis voor de sociale historie, het recht en de rechtsgeschiedenis van Bali, het Bali van voor 1945, voor Indonesië in het algemeen, ginds telkens weer zal onderkend worden.

Wij zien zijn betekenis voor de Indonesische rechtsontwikkeling vooral hierin, dat hij, op het voetspoor van Van Vollenhoven, vastgehouden heeft aan de overtuiging, dat het veelkleurige adatrecht van Indonesië kan en zal evolueren met de maatschappij, mits door wijze wetgeving begeleid en geleid, en dat oplegging van Westers recht meer problemen schept dan oplost.

Moge dit het blijvende zijn bij alle dingen, die voorbijgaan en voorbijgegaan zijn. Hij heeft op zijn wijze voor Indonesië gedaan, wat het boek Prediker zegt: „Werp Uw brood uit op het water, en gij zult het vinden na vele dagen.”

PRINS

Geschriften van V. E. Korn

- TBB : Tijdschrift van het Binnenlandsch Bestuur
- IG : Indische Gids
- BKI : Bijdragen van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde
- KITLV : Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde
- KT : Koloniaal Tijdschrift
- KS : Koloniale Studiën
- NJB : Nederlands Juristenblad

De belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten in verband met de heffing der landelijke inkomsten op Bali en Lombok. TBB, aug. 1917, p. 472-500.

Lepra en kastenverschil op Bali. IG, afl. 1922, p. 231-235.

De betekenis der adoptie in de Balische samenleving. IG, afl. 1922, p. 297-321.

Balische overeenkomsten. Uitgave KITLV, 1922.

Hoe er nieuw licht werd geworpen op het Balische Soebakwezen. KT 12 (1923), p. 324-331.

- Het adatrecht van Bali. Proefschrift Leiden, 's-Gravenhage 1924. (Herdruk, uitgegeven met steun van de Adatrechtstichting, 's-Gravenhage, 1932).
- Bali is apart, ... is fijner bezenuwd dan enig ander deel van Indië.* KT 14 (1925), p. 44-53.
- Balische decentralisatie.* KS 2 (1926), p. 178-191.
- Balische bevoeiingstunnels.* KS 3 (1927), p. 351-381.
- Balische priesterwijding, Ong Awya Prana Masameh.* KT 17 (1928), p. 481-500.
- Inheemsche rechtspraak. Beschouwingen over de aanhangige ontwerpregeling.* De Locomotief, 30-8-1928; 1-9-1928; 3-9-1928; 4-9-1928; 5-9-1928.
- De verhouding van adat-functionarissen tot bijzondere diensttakken.* De Stuw, 1 (1930), p. 6-9.
- De dorpsrepubliek Tnganan Pagringsingan. 1933. Uitgaven Kirtya Liefcrinck-Van der Tuuk, Singaradja, VIII.
- De wetgeving der Indonesische volksgemeenschappen. Oratie, Leiden, 19-1-1940.
- Het Indonesische Dorp*, in: W. H. van Helsdingen en H. Hoogenberk (red.), Daar werd wat groots verricht, Amsterdam 1941, p. 114-125.
- De vrouwelijke mama^s in de Minangkabausche familie.* BKI 100 (1941), p. 301-338.
- Noesa Penida.* Cultureel Indië, mei/juni 1944, p. 97-109.
- Adatgrondenrecht en domeinfictie. Twee critieken (samen met R. van Dijk). Uitgegeven door de Adatrechtstichting, 1946.
- Mohammedaansch recht en adatrecht in Britsch- en Nederlandsch-Indië.* BKI 104 (1948), p. 103-118.
- De oorsprong van het Djambische Rijk, het rijkssieraad Si Goendjai en de èèndagsvorst*, in: Bingkisan Budi, Feestbundel aangeboden aan Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel op zijn 80e verjaardag, 1950, p. 170-187.
- Neerlands taak bij het verlenen van internationale hulp aan onderontwikkelde landen.* BKI 107 (1951), p. 105-116.
- Bantoegewoonterecht.* Mens en Maatschappij 26, nr. 3 (1951), p. 146-158.
- De Philippijnen en Indonesië.* Indonesië, 4e jaargang, 1950/51, p. 128-152.
- Problemen der Makasaars-Boeginese samenleving.* BKI 108 (1952), p. 17-35.
- Batakse offerande.* BKI 109 (1953), p. 32-51 en 97-127.
- In Memoriam Henri Titus Damsté, 28 Januari 1874—6 Januari 1955.* BKI 111 (1955), p. 113-136.
- De Thesawalamai.* BKI 111 (1955), p. 38-39.
- Nieuw-Guinea, een balans en een programma.* BKI 111 (1955), p. 385-412.
- Een aanvulling op: Nieuw-Guinea, een balans en een programma.* BKI 112 (1956), p. 88-90.
- Indonesia: Past and future of Indonesian Adatlaw*, in: The future of customary law in Africa — L'avenir du droit coutumier en Afrique — Symposium — colloque Amsterdam 1955, organized by the Afrika-Instituut — Afrikaans Studiecentrum Leiden, in collaboration with the Royal Tropical Institute Amsterdam. Universitaire pers Leiden, 1956, p. 208-228.
- Oosterse visie op Westers bewind.* BKI 113 (1957), p. 16-31. (Een enigszins uitgewerkte weergave van een gelijknamige diëscollage, 8-2-1957).
- De grond van de Papoea in de Staten Generaal. Brochure, 1956.
- Nieuw agrarisch recht voor Nederlands Nieuw-Guinea.* BKI 114 (1958), p. 133-169.
- The consecration of a Priest — The village Republic of Tenganan Pegeringsingan.* (Engelse vertalingen, de laatstgenoemde enigszins bekort, van *De Dorpsrepubliek Tnganan Pagringsingan* en *De vrouwelijke mama^s in de Minangkabausche familie*, in: Bali, Studies in Life, Thought and Ritual, Selected Studies on Indonesia by Dutch Scholars, 5, pp. 131-153, 301-368. The Hague, Bandung, 1960.)
- In memoriam Johannes Keuning.* NJB, afl. 29 (1965), p. 631-633.